

хімічними компонентами є целюлоза, лігнін, геміцелюлоза, та екстрактивні речовини.

Таким чином, для повного очищення забруднених нафтопродуктами стічних вод нафтопереробної промисловості необхідна комплексна система очищення, яка поєднує в собі різні методи очищення: механічні – фізико-хімічні – біологічні. Найбільш виправданою з точки зору економії засобів та раціонального використання водних ресурсів є система заходів, яка забезпечить систему зворотного водозабезпечення, за якої об'єм води проходить багатоступеневе очищення і багатократно циркулює на промислових підприємствах.

ДЕЯКІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ

Анісімова С.В., доц., к.геогр.н.,

Оковита Я.С., здобувач другого рівня вищої освіти,

*Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Україна
svitlanaanisimova@meta.ua*

Згідно з «Оселищною директивою 92/43/ЄС Ради про збереження природного середовища, існування дикої флори та фауни» необхідна підтримка або досягнення сприятливого стану збереження видів і природних оселищ у певних регіонах. Заходи, які здійснюються у відповідності до Оселищної директиви, мають бути спрямовані на збереження та відновлення до сприятливого природоохоронного стану природних оселищ і видів природної флори та фауни, які становлять інтерес для Європейського Союзу [1].

Оголошення зарезервованих територій об'єктами природно-заповідного фонду є одним з першочергових заходів у розширенні мережі природно-заповідного фонду.

Аналогічно до загальнодержавних намірів про резервування територій для подальшого заповідання, в окремих адміністративних одиницях всієї України приймаються і місцеві плани. Існує 21 рішення обласних рад 16 областей про резервування цінних природних територій для заповідання, 12 регіональних програм формування екомережі, що містять розділи щодо проєктованих територій ПЗФ, 4 обласні програми розвитку заповідної справи, а також 8 обласних програм екологічного змісту, в яких заповідна справа посідає лише незначне місце [2].

Формування мережі природно-заповідних територій є інтегральною частиною раціонального використання землі, вона повинна функціонувати в рівновазі з багатьма напрямками господарства і соціального життя.

Територіями, що пріоритетні для створення об'єктів ПЗФ є території, зарезервовані у минулому під створення об'єктів ПЗФ рішеннями обласних рад або указами Президента України. До них відносяться:

- території (акваторії), що входять до складу водно-болотних угідь міжнародного значення;
- природні ділянки, що можливо включити до складу існуючих територій природно-заповідного фонду;
- території з обмеженим землекористуванням;
- землі водного фонду;
- землі сільськогосподарського призначення;
- землі лісгосподарського призначення, насамперед лісові землі наукового призначення, рекреаційно-оздоровчі та захисні ліси, та інші ділянки лісів, важливі для збереження біорізноманіття.

Загальна площа лісового фонду України (землі лісгосподарського призначення) становить 10,4 млн.га, вкритих лісовою рослинністю - 9,6 млн.га.

Лісистість території країни становить 15,9 %. За оцінками експертів, саме ця категорія земель займає майже 2/3 площі природних та напівприродних територій, що складають 20 – 22 % від площі України. Таким чином, основним резервом для розширення природнозаповідного фонду є саме ліси. Сьогодні загальний відсоток заповідності лісів становить 15,7 %, завдяки чому 44,8 % ПЗФ України знаходиться на землях лісгосподарського призначення [2].

Будь-який ліс має певну екологічну та соціальну цінність. Така цінність може полягати в наявності рідкісних видів, угруповань та біотопів, місць рекреації, або природних ресурсів, які використовуються місцевим населенням тощо. Там, де визнано, що така цінність має особливе значення або є критично важливою, ліс можна визнати особливо цінним для збереження (ОЦЗЛ). Концепцію «особливо цінних для збереження лісів» (ОЦЗЛ) розроблено Лісовою Опікунською Радою для використання в сертифікації ведення лісового господарства і вперше опубліковано у 1999 році [3].

Особливо цінні для збереження ліси — ліси, що мають одну чи більше таких ознак:

- лісові території, які містять важливі на глобальному, національному або регіональному рівнях: осередки біорізноманіття та/або великі лісові ландшафти, розташовані в межах одиниці господарювання або містять кілька таких одиниць, де життєздатним популяціям більшості, якщо не всіх аборигенних видів, властиві природні характеристики структури, поширення та чисельності;
- лісові території, що містять рідкісні екосистеми та екосистеми під загрозою зникнення, або входять до складу таких екосистем;
- лісові території, які забезпечують основні природно-захисні функції;
- лісові території, що є визначальними для задоволення основних потреб та/або для традиційної культурної ідентичності місцевих громад.

Базовою ідеєю концепції ОЦЗЛ є виявлення особливої цінності для збереження (ОЦЗ): це така цінність, що є особливо важливою і потребує

охорони та сталого використання. Особливо цінними для збереження є ліси, де виявлено такі цінності, або, більш точно, лісова територія, що потребує відповідного господарювання з метою підтримання або посилення виявлених особливих цінностей. Тому виявлення таких територій є найважливішим першим кроком у розробці для них відповідного режиму господарювання. Прикладами особливо цінних для збереження лісів є:

- ліс, що захищає водне джерело, що є єдиним у постачанні питної води для певної громади;
- невелика лісова територія, у межах якої наявна певна рідкісна екосистема або (та) група рідкісних видів;
- ліс, в якому розташована важлива археологічна пам'ятка;
- ділянка лісу (виділ, квартал, урочище), якщо вона є природним осередком видів, існування яких під загрозою;
- праліс, або ліс, якому властиві ознаки пралісу.

Не обов'язково, щоб ОЦЗЛ відповідав адміністративним чи лісгосподарським межам, він може складатися із одиниць ландшафту (урочище, лісова дача, водозбір тощо), частин його, або одного чи декількох виділів або кварталів.

Особлива цінність лісів може зростати або ж зменшуватися з часом відповідно до змін землекористування, господарчої діяльності тощо. Перевірка відповідності лісової ділянки критеріям ОЦЗЛ здійснюється раз на 5 років та після проведення будь-яких господарчих заходів на цих ділянках [3].

Планування та проведення господарських заходів в особливо цінних для збереження лісах здійснюються згідно з чинною законодавчо-нормативною базою ведення лісового господарства в Україні.

Основним завданням, що вирішується під час планування та проведення господарських заходів в особливо цінних для збереження лісах є охорона, підтримання та поліпшення екологічних і соціальних цінностей, визначених вище, та запобігання можливим негативним змінам у цих лісах.

Встановлюються певні обмеження на проведення господарських заходів, які виконуються за умови, що їх проведення не призведе до негативних чи незворотних змін стану особливо цінних для збереження лісів. Забороняється будь-яка діяльність, яка призводить або може призвести до погіршення стану довкілля та зниження встановленої цінності цих територій.

Доцільність проведення будь-яких господарських заходів, їх обсяги, черговість і повторюваність визначені за участі громад, громадських організацій та зацікавлених сторін на основі матеріалів базового та безперервного лісовпорядкування, наукових рекомендацій, результатів моніторингу, що проводиться в таких лісах тощо.

У межах лісових ділянок, що віднесені до однієї з категорій лісів, можуть бути виділені особливо захисні лісові ділянки, для яких встановлюється режим обмеженого лісокористування. З точки зору охорони біорізноманіття, першочерговому заповіданню мають підлягати ліси, які відіграють найбільшу роль для збереження рідкісних видів флори і фауни а також рідкісних

рослинних угруповань. Такими зазвичай є ліси природного походження, що досягли, кажучи господарськими термінами, «стиглого» і «перестиглого» віку.

Враховуючи, що частка старих лісів складає лише близько 10 % від загальної площі, вкритої лісом, стає зрозумілою необхідність взяття під охорону вцілілих фрагментів старовікових природних лісів. Тобто усі ліси природного походження, які досягли «стиглого» і «перестиглого», за лісівничою термінологією, віку, мають підлягати охороні і заповіданню.

Перелік посилань

1. Директива 92/43/ЄЕС Ради від 21 травня 1992 року про збереження природного середовища, існування дикої флори та фауни, зі змінами і доповненнями, внесеними Директивами П 97/62/ЄС, 2006/105/ЄС та регламентом (ЄС) № 1882/2003.

2. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду / Олексій Василюк, Анастасія Драпалюк, Григорій Парчук, Дарія Ширяєва. За заг. редакцією Олени Кравченко - Львів, 2015, 80 с.

3. Лісова сертифікація [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.delforest.org.ua/cert/sertyfikatsiia>.

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ПІД ЧАС БУДІВНИЦТВА АВТОЗАПРАВНОГО КОМПЛЕКСУ

*Барабаш О. В., доц. д.т.н., Вайган Г. О., доц. к.т.н.,
Комар К. В., здобувач третього рівня вищої освіти, Мелешко Н.І., здобувач
другого рівня вищої освіти,
Національний транспортний університет, Україна
Університет банківської справи, Україна
el_barabash@ukr.net*

Планована діяльність з експлуатації автозаправного комплексу (АЗК) належить до другої категорії планованої діяльності та об'єктів, що можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля згідно частини 3 статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» [1].

При проектуванні АЗК застосована сучасна технологічна схема заправлення автотранспорту з використанням надійного сучасного обладнання, забезпеченого системою автоматичного обліку, контролю та сигналізації. Обладнання, рекомендоване проектом, відноситься до найбільш екологічно безпечного в даний час на європейському ринку та пройшло державні випробування і допущено до застосування на Україні. На АЗК передбачається такий режим: кількість робочих днів – 300 днів на рік, 15 днів – для проведення